

D.

De lærde Skoler i Danmark og Norge.

I. Nedlæggelse af Kongsberg Middelskole.

Blandt de fuldstændige lærde Skoler, som for medelst deres smaae Indtægtskilder bleve ved Forordningen af 12 Dec. 1806 forvandlede til Middelskoler, var ogsaa den i Bergstaden Kongsberg, som i Aaret 1790 var bleven oprettet, især for Sønner af Embedsmændene i denne Bye, og for at forberede Lærlinger til det 1786 stiftede Bergs Seminarium. Den blev som Middelskole organiseret i Aaret 1807, og dens Udgifter skulde, ligesom den forhen fuldstændige Skoles, bestrides af den for den og Almueskolevæsenet paa Stedet fæl-

les Casse, den saa kaldte Kongsbergſke Skolecasse, ved hvis Indtægter 10 Almueſkoler i og i Nærheden af Bergſtaden tillige ſkulde underholdes. Af denne aarlige Indtægt, i alt 24 à 2500 Rd., ſom deels beſtod i Renter af en opsamlet Capital af nu tilſidſt ifkun 35000 Rd., deels i Contingenter, Bøder, o. ſ. v., medtoges nyſnævnte Almueſkoler 1400 à 1500 Rd. aarlig. For den lærde Skole blev da kun c. 1000 Rd. tilbage. Det øvrige maatte tilſkydes fra Chriſtiania Cathedralſkole, og da Udgifterne til de uundværlige Underviisningsanſtalte, ſom af den fælles Skoleclaffe ſkulde underholdes, tiltoges i ſamme Grad, ſom Hielpkilderne formindſkedes, ſaa maatte Fondets Utilſtræffelighed, og derved Tilſkuddet fra Chriſtiania Skole, hvert Aar blive ſtorre.

Allerede havde Chriſtiania Cathedralſkole ſaaledes forſtrakt Kongsberg Middellſkole med 3082 Rd., og da den imidlertid ogſaa havde maattet komme de øvrige lærde Skoler i Norge til Hielp, ſaa var den derved endog ſelv kommen i Underbalance.

Til de Kongsberg Middellſkole foreſkudte Underſtøttelſer havde dens Freqvenz ingeniinde været forholdsmæssig. Disciplenes Antal, ſom aldrig havde overſteget 16, var tilſidſt kun 4, og de locale Omſtændigheder, i Særdeleshed Stedets Af-

tagelse, gavede ingen Grund til at vente, at det nogenstunde vilde blive betydeligere.

Under saadanne Omstændigheder maatte Directionen finde Middelskolens Nedlæggelse at være tilraadelig, ligesom Exploatererne ogsaa udtrede deres Formening derhen, at, hellere end at lade en lærd Middelskole og Almueskolerne staae ved Siden af hinanden med deelte utilstrækkelige Indtægter, maatte Middelskolen, som lærd Skole, nedlægges, og Almueskolevæsenet derimod forbedres. Til en saadan Forandring var ogsaa med Hensyn til Lærerpersonalet nærværende Dieblif fra Middelskolens Side gunstig, da tvende af Lærerne havde anholdt om Entledigelse.

For Tiden *) vare Kongsbergs fælles Skolecasses Fonds disse:

a) rentebærende Capital **)	35 200 Rd. 20 Sk.
b) indkommet af de fra Branden ***) reddede Levinger af Middelskolens Bygning og Inventarium	2484 — 62 —

*) Efter Regnskabet for 1811.

***) Opspartet især af Bergbetjenternes og Bergarbejdernes aarlige Contingenter. Denne Capital var paa det høieste i Aaret 1789 (da over 47000 Rd.).

****) S. disse Annal. 1810 i B. S. 124.

- c) Assurance, Summen for
den afbrændte Middelsko-
lens Bygning " " " " 5080 Rd. " β.
- d) Dito for den afbrændte
danske Skole " " " " 194 -- 48 --
- e) Værdien af den Tomt,
hvorpaa Middelskolens
Bygning stod, omtrent 5000 --

Beløbet af Capitalrenterne, Skolepenge og
Borgerfæbets Contingent udgjorde den aarlige
Indtægt, hvilken i Aaret 1805 beløb 2949
Rd. 39 β., men siden aarlig aftog, især da den
rentebærende Capital formedelt Tab paa Huus-
panter stedse formindskedes.

Middelskolen eiede desuden en Bogsam-
ling, især anlagt for den lærde Skole, og der-
for meest bestaaende af Bøger, passende for den
lærde Skoleunderviisning.

For at nu ved Middelskolens Ophævelse Bor-
ger- og Almueskolevæsenet paa Kongsberg maatte
desbedre fremmes og bestaae, formeente Directio-
nen, at dertil kunde overgaae alle foransførte Fonds
og aarlige Indtægter, imod at Christiania Skole
tilbagebetaltes de derfra modtagne Forskudde; at de
aarlige Pensioner til tvende i Aaret 1807 entledi-
gede Hørere udrededes af det Kongsbergste Skolevæ-
sen, og at Middelskolens Bogsamling forbeholdtes

til Fordeling mellem andre lærde Skoler i Norge.

Efter at herom af Directionen for Universiteterne og de lærde Skoler allerunderdanigst var foredraget og indstillet, behagede det H. S. Majestæt, under 15 Dec. d. A. allernaadigst at bifalde og resolve:

1) at Middelskolen i Kongsberg strax nedlægges;

2) at Overlærer Jacob Sverdrup og Adjunct C. F. Gottwaldt efter Ansøgning i Raade entlediges fra deres Lærerposter ved bemeldte Skole;

3) at, paa det Forældre paa Stedet, hvis til Studeringer bestemte Sønner nu for Tiden besøge Middelskolen, ei skulle pludseligen berøves al Leilighed til at see disse Underviisning fortsat, indtil de kunne overgaae til en fuldstændig Skole, den constituerede Lærer H. P. Bader, af det almindelige Skolefond, indtil han andensteds ansættes, beholder den for en Adjunct fastsatte Gage, med den Forpligtelse at give de endnuværende Middelskolens Disciple paa Stedet, hvis Forældre ønske det, Underviisning, især i de gamle Sprog.

4) at samtlige Fonds og Indtægter, som Middelskolen har havt tilfælles med Almueskolevæsenet paa Kongsberg, (derunder ogsaa indbefattet Comten, hvorpaa den afbrændte Skolebygning har staaet, Bygningens Assurance-Sum, og hvad

for de folgte Materialier er indkommet) maa aldeles og udeelt gives til Borger- og Almueskolevæsenet sammensteds, uden nogen videre Forbeholdenhed i nogen Maade;

imod:

- a) at deraf udredes alle Beføstninger for Middelskolen til 1 Oct., da den ophører;
- b) at deraf tilbagebetales den lærde Skole i Christiania samtlige de Forstkudde, som deraf fra til Kongsbergs Middelskole i de forbigangne Aar ere giorte;
- c) at deraf udredes Pensionerne eller Bartpensionene til de afgaaede Lærere Bud og Poppe 366 Rd. 4 Mk., saalænge de nyde samme;
- 5) at det Kongsberg Middelskole tilhørende Bibliothek forbeholdes andre lærde Skoler i Norge, og af Directionen imellem disse fordeles efter enhveres Fornødenhed.

II. Befordringer og Afgang.

Den 29 April ere Adjuncter ved Kiøbenhavns Cathedralsskole F. C. Kielsen, J. Krumm og H. A. Rosod udnævnte til Overlærere, og den første er tillige, med Prædicat af Inspector, overdraget under Rectors Overopsyn Specialtil-

synet over Skoledisciplinen; hidtilværende Adjunct ved Helsingørsk lærde Skole Mag. S. Meisling forflyttet i lige Egenkab til Kiøbenhavns Cathedral-skole, samt hidtilværende Time-lærer Hans Hansen, i Anledning af Adjunct Weinschencks Befordring til geistligt Embede, bestikket til Adjunct ved sidstnævnte Skole.

D. 12 Mai er hidtilværende Overlærer ved Viborg Cathedral-skole, Frederik Haselbach, bestikket til Rector ved Roskilde lærde Skole i den ved Døden afgaaede Rector Schulz's Sted.

D. 16 Jun. er Candid. Theol. Hans Severin Arentz, i Anledning af Adjunct N. Bergelands Befordring til geistligt Embede, bestikket til Adjunct ved Christiansands Cathedral-skole.

D. 16 Jul. er Candid. Theolog Immanuel Friis bestikket til Adjunct ved Frederiksborg lærde Skole, i den til Bornholm forflyttede Adjunct Nyhres Sted.

D. 15 Dec. ere Overlærer Jacob Sverdrup og Adjunct C. F. Gottwaldt efter Ansøgning i Raade entledigede fra deres Lærerposter ved Kongsbjerg Middelskole.

D. 29 s. M. er Candid. Theolog. Mag. Jacob Jacobsen Dampé bestikket til Adjunct ved Slagelse lærde Skole.

III. L e g a t e r.

Pastor C. W. Hertels Legat til Aarhus Cathedralsskole.

a) Fundatsen selv.

Jeg underskrevne Christian West Hertel, Sognepræst for Østertorslev Menighed i Aarhus Stift, tilstaaer herved, at, da min Hensigt at gavne Aarhus Kjøbstæds Fattigvæsen, ved at bestemme samme Fordelen af den af mig i Aarene 1808 — 1810 udgivne antiquarisk-historiske Beskrivelse over Aarhus Domkirke, ikke har kunnet opnaaes, saasom Indkomsterne for dette Skrift formiedelst Tidkomsthændighederne ei engang have kunnet dækket de paa sammes Udgivelse anvendte Bekostninger; saa haver jeg i Betragtning af det Gode, jeg under Guds Belsignelse har nydt i Aarhus Bye, i hvis lærde Skole jeg modtog min første videnskabelige Dannelse, og i hvis Domkirke jeg igiennem en Række af Aar har virket som Embedsmand, med min kiære Families Samtykke besluttet at anvende en liden Deel af den tarvelige Formue, Forsynet har betroet mig, til Fordeel for Aarhus Byes Fattigvæsen og dens Cathedralsskole.

Til dette Niemeed skænker og giver jeg herved 1300 Rd., skriver Et Tusinde og Tre Hundrede Rigsdaler Dansk Courant, hvilke

Gaver skal bære Navn af Aarhus Domkirkes Legat til Byens Fattigvæsen og dens Cathedral-skole. Af denne Capital skal de 800 Rbd., skrives Otte Hundrede Rigsdaler, komme Aarhus Riobskædes almindelige Fattigvæsen tilgode, saaledes, at af Renterne 32 Rbd. skal hvert Aar uddeles tre Præmier, een paa 16 Rbd., een paa 10 Rbd., og een paa 6 Rbd., til Opmuntring for unge uconfirmerede Almuebørn af begge Køn, som udmærke sig ved Flid i Arbeide og Frembringelse af een eller anden nyttig Haandgierning, og tillige ere bekiendte for et godt moralsk Forhold. De øvrige 500 Rbd., skrives Fem Hundrede Rigsdaler, skulle derimod tildeles Aarhus Cathedral-skole, saaledes at der af Renterne, 20 Rbd. aarligen, skal distribueres tre Præmier for de flittigste af Skolens Disciple udi første, anden og tredie Classe, som ved den Examen, der hvert Aar anstilles i Skolen i September Maaned, godtgjøre at have gjort størst Fremgang i de for deres Alder og i deres Classe dyrkede Videnskaber, i Særdeleshed i Religion, Latinsk og græsk Sprogkundskab, og tillige have gode Vidnesbyrd for deres moralske Forhold. Disse tre Præmier, som bestemmes til 10 Rbd., 8 Rbd. og 4 Rbd., uddeles af Skolens Ephorer, efterat Examen er tilendebragt, til Disciplene selv, og paa Ephorerne beroer Valget af de Disciple, som hvert Aar hædres med denne Beløn-

ning. Ligeledes overlades det til Ephorernes Godt-
befindende, hvad enten Præmien skal gives i Pen-
ge, eller og de derfor ville anskaffe og til Discip-
lene levere passende Bøger, hvori der foran teg-
nes: "Flittigheds Belønning skænket til N. N.
af Pastor Hertels Legat til Aarhus Cathedral-
skole."

Den aarlige Udnævnelse af Almuens Børn
i Aarhus til de forstnævnte tre Præmier skeer
af Stiftamtmanden og Biskoppen efter Forslag
af Fattigvæsenetscommissionens Lemmer, som til
den Ende udi hvert Mars Julii Maaned tilstiller
Stiftamtmanden og Biskoppen en navnlig For-
tegnelse paa de unge uconfirmerede Mennesker,
som ved ovenmeldte attræaede Flid og ualmindes-
lige Færdighed i en eller anden nyttig Haands-
gierning dertil ansees qualificerede. Men skulde
i Tiden, som meget ønskes, i Aarhus vorde op-
rettet en egen Industrieskole, da skal Renten af
forbemeldte 800 Rd. til denne Skoleindretning
aldeles være henlagt, og Præmierne paa samme
Maade uddeles til dem af Skolens Elever, som
sammesteds udmærke sig ved Flid og Fremgang,
og Forslaget til Udnævnelsen da meddeles Stift-
amtmanden og Biskoppen af Skolens Bestyrere
og Lærere.

Begge disse Legatsummer ere udbetalte i
dette Mars Snapsting, og indtagne iblant Mar-

huus Stifts øvrige publique Midler, som staae under Stiftsøvrighedens umiddelbare Bestyrelse; men i de .aarlige Regnskaber, som aflægges for Cathedralskolen og Aarhus Byes almindelige Fattigvæsen, skulle de Disciple og unge Mennesker navnlig anføres, som erholde disse for dem legerede Præmier, til hvilken Ende Gienpart af denne Fundats tilstilles saavel Aarhus Fattigvæsens Bestyrere som og Cathedralskolens Forstandere, for i deres Archiv at giemmes. Originalen indleveres i Aarhus Stiftskiste til sammesteds at opbevares.

Ostertørslev Præstegaard d. 4 Sept. 1812.

Christian West Hertel.

b) Kongelig Confirmation derpaa.

Vi Frederik den Siette af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge, de Bænders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken og Oldenborg, giøre vitteligt: At eftersom hos Os allerunderdanigst er bleven ansøgt og begiært Vor allernaadigste Confirmation paa den herhos in originali vedhæftede Fundats for det af Sognepræsten for Ostertørslev Menighed udi Aarhus Stift i Bort Land Nørre-Jylland, Hr. Christian Hertel, Kiæn-

kede Legat til Aarhus Byes Fattigvæsen og dens Cathedralsskole under Navn af Aarhus Domkirkes Legat, af hvilken Fundats en ligelydende Gienpart er indleveret i Bort Danske Cancellie, saa ville Vi allernaadigst have denne Fundats i alle dens Ord, Puncter og Clausuler, saaledes som den her findes, confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste samme. Forbydende alle og enhver, imod det, som forskrevet staaer, Hinder at gjøre. Givet i Bort Kongl. Residentsstad Kiøbenhavn d. 2 Oct, 1812.

Under Bort Kongelige Seigl.

(L. S.).

Efter Hans Kongl. Majestæts allernaadigste Befaling.

K a a s. C o l d. B å l o v.
B e r n e r. L a s s e n. H a n s e n. F i s c h e r.

IV. Høitideligheder.

I. Ved Aalborg Cathedralsskole.

(meddeelt).

I en talrig Forsamling af agtede Medborgere fra Aalborg og Omegnen, indsatte Hs.

Høiærværdighed Hr. Biskop og Ridder Jansen,
 d. 16 Jan. 1812, Rector C. Tauber ved en latin-
 sk Tale paa Skolens store Høresal til Rector-
 Embedet ved Aalborg Cathedral-skole. Efterat
 Biskoppen havde i Indledningen bragt den fra-
 trædende Rector, Hr. Professor Kisbye, det of-
 fer af Taknemmelighed, som denne Mand's Fortie-
 nester af det offentlige lærde Skolevæsen have saa
 billig en Fordring paa, gif Han i sin Tale over
 til at undersøge: De Hindringer, som paa
 nærværende Tid lægges i veien for den
 studerende Ungdom. Først anstillede han
 en udførlig Undersøgelse af disse Hindringer fra
 den til Studeringer bestemte Ungdoms første Bør-
 naar, og saalænge den forbliver i Forældrenes
 Huse; dernæst ledede han tillige Opmærksomhe-
 den hen paa adskillige Hindringer, som, efter
 hans Formening, enten aldeles afholde Unglinge
 fra at indsættes i de lærde Skoler, eller virke
 til at indskrænke det velgiørende Nøiem af den
 offentlige Underviisning. Da Biskoppen med den
 ham egne Sandhedskierlighed havde over dette
 Emne talt ret fra Hjertet, aflagde Rectoren of-
 fentlig fra Kathedret den i Ritualet foreskrevne
 Sed, hvorpaa Indsættelsen fulgte. Rector Tau-
 ber tiltraadte derpaa sit Embede ved at holde
 en latin sk Tale, som handlede om Skoleunder-
 viisningens Formaal, at forædle Ung-

lingens Hierte og berige hans Forstand med hensigtspassende Kundskaber, hvad enten hans Bestemmelse er at blive akademisk Borger, eller en brugbar Mand i en anden Stilling i Staten. Høitideligheden vandt Meget ved en skøn Musik, som før, imellem og efter Talerne opførtes af Hr. Organist og Stadsmusicus Heis, understøttet af adskillige Musikelskere af Byen, der velvilligen deeltog i Udførelsen, ligesom og ved passende Sange, som bleve affungne af nogle af Cathedral skolens og Almueskolens Disciple.

2. Ved Ribe Cathedral skole.

a.

Samme Dag, da den halvaarlige Examen tog sin Begyndelse her i Skolen i Martii d. 21., døde Disciplen Fr. Chr. Orn Toste efter 12 Ugers Sygdom af Tæring. Da Skolens Lærere troede det godt, ved enhver Leilighed at lægge deres Kiærlighed for den dem betroede Ungdom for Dagen, og tillige ansaae det for at være en passende Anledning til at giøre et gavnligt Indtryk paa de Efterlevende, besluttede de at bidrage til hans hædrende Jordefærd. Han blev derfor baaret til Graven af hans Meddisciple af

3die Klasse; de øvrige tilligemed samtlige Lærere fulgte efter. Da Toget just faldt forbi Skolen, blev Liget med Følge der ført ind, og da Kisten var indsat i Skolens rummeligste Bærelse og Disciplene stillede deromkring, bleve de 3 første Vers af en af Hr. Adjunct Bohnsen dertil forfattet Sørgefang afslungne, hvorpaa Hr. Conrector Thorup holdt en passende og rørende Tale. Det sidste Vers af forommeldte Sang sluttede Handlingen, hvorefter Liget blev ført videre til Kirkegaarden.

b.

Den offentlige Skole-Examen begyndte Mandagen den 14 Sept., efter at de i og i Nærheden af Byen værende Embedsmænd og andre Honoratiøres og Videnskabsyndere vare dertil indbudne ved et af Hr. Adjunct H. J. Hansen udstædt Program under Titel: Et Par Ord om Metboden i Geometrien. Examen sluttedes med en i Overbærelse af et talrigt Publicum holdt Tale, hvori Hr. Viceconrector Thorup fremstillede de Farer, som ere forbundne med Overgangen til det academiske Liv, saavel for Sæderne som for den videnskabelige Dannelse. For og

efter Taler opførtes Musik, ledsaget med følgende
Sange af Hr. Adjunct Bohnsen:

Før Taler.

Med Omhu kyndig Landbo spreder
Udfete Jord om Plantens Rod;
Med kiærlig Baretægt han freder
Omkring sin spæde Yndlings God;
:: Ufvender skarpe Straales Brand
Dg Nordvinds Træk fra kolde Strand. ::

Mod Frugten af anvendte Nøie
Han skuer tillidsfuld og fro;
Snart kneiser Planten mod det Høie
Som løvrigt Træ for Fædrebo;
:: Dets Barndoms Skytsaand did kan tye,
Dg finde i dets Skygge Lye. ::

Som Landbo hist, saa Staten freder
Om hver sin Søn med Moderhaand;
Den yngre Slægt den kiærlig leder,
Den tænder Lyset for dens Aand;
:: Den modner spæde Kraft til Daad,
Ustadigt Sind til vise Raad. ::

Sin Ungling seer den gamle hylde
 O Sandhed! dig i rene Siel;
 Hist vandrer han i Manddoms Fylde,
 Og i hans Fied groer Borgerheld;
 ∴ Det lyse Blik, den sikre Haand
 Nu værner selv om Statens Baand. ∴

Saa er det Haab, som Staten nærer,
 Dens Løn for hvad den kærteg gav.
 Held hver dens Søn, hvis Hierte ærer
 Det hellige, det store Krav!
 ∴ Ham Ungdoms Aar er Sædetid,
 Og Manddom Høst for Vaarens Glid. ∴

Efter Talem.

Hellige Magt, der skuer vor Idret;
 Skienk til vort Samfund vellygnende Bifald,
 Styrke til Unglingens stræbende Aand!
 Fred om det Lys, din Godhed ham tændte,
 Dydens Hævder — almægtige Fader!
 Hør vor Bøn!
 Hør vor Bøn!
 Vi haabe paa Dig.

3. Ved Colding Skole.

Translocationshøitideligheden ved Colding Skole, som fulgte paa den offentlige Examen i September Maaned, og som et talrigt Auditorium bisvaanedes, indlevedes ved en Instrumental-Overture af de Disciple, som nyde Underviisning i Musikken, hvorefter Skolens første Lærer, Hr. Rector Thorlacius, i en dansk Tale fra Skolens Catheder sagte at udvikle grundige Kundskaber's Værd som beroende paa tvende Egenskaber: Ansigtighed og Færdighed i deres Anvendelse.

Efter Talen, bleve nogle Linier, forfattede af Adjunct Plog, affungne under Instrumenter's Ledfagning. Derpaa skete Opflytningen, og Acten endtes med en kort Slutningstale og med et Chor af Disciple, som ligeledes ledsagedes af Instrumenter, og hvortil en af Skolens Lærere, Hr. Pastor Garnæs, havde leveret Ordene.

4. Ved Nykøbing Cathedralsskole.

Ved Translocationen d. 6 Oct., efter fuldendt offentlig Examen, var et talrigt Personale af Disciplenes Forældre og andre Skolens Beihynderer tilstæde. Efterat Solemniteten var aabnet ved et

Chor af Skolens Disciple, holdt Rector Mag. Ridder Bloch en Tale, hvori han anbefalede Ungdommen en omhyggelig og velordnet Privatlæsning som et af de herligste Midler til Kundskabens Udvidelse og Mandens Forædling.

V. Gymnastik ved de lærde Skoler *).

Ved Frederiksborg Skole ere Svømmesvelserne i sidstafvigte Sommer, forsaavidt Veirliget tillod det, uafbrudt fortsatte under Veiledning af Læreren Hr. Goos. De allerfleste Disciple have dert taget Deel, og de, som allerede forhen havde gjort nogen Fremgang, opnaaede en betydelig Færdighed, saavel i Svømmen som Dykken. 10 Disciple svømmede i Længden fra 4000 til 6000 Alen, 18 fra 2500 til 3000; 10 fra 400 til 800 Alen.

(Efter Indberetning fra Hr. Goos)

Ogsaa ved Naakøvs Middelskole ere disse Svøvelser i sidste Sommer blevne fortsatte, forsaavidt det i det Høle ugunstige Veirligt er var til Hinder.

*) Jvfr. disse Annaler 1811 2 B. S. 94.

VI. N e c r o l o g.

D. 30 Mai d. N. afgang ved Døden forhenværende Corrector ved Viborg lærde Skole, Mag. Cai Ditlev Kruse, 80 Aar gammel. I 45 Aar tjente han som Skolemand, og det i meget trange Aar, med en Lyst, et Talent og en Samvittighedsfuldhed, der vistnok endnu taknemmelig ihukommes af de Mange i Fædrenelandets forskjellige Egne, til hvis Ungdoms Dannelse han omhyggelig har medvirket. Ofte beklagede han endnu i sin høie Alderdom den store Tungørighed, der nødte ham til, for omtrent 12 Aar siden, at søge Afkeed fra en Skole, hvorved hans Virksomhed var saa erkiendt, at den kongelige Raade forundte ham i Pension, til hans Gieldes Betaling og Alderdoms Bederqvælgelse, Embedets hele Indkomst.

Sine 9 sidste Leveaar, dem han fornemmelig helligede til Selvbetragtning, Læsning og Forberedelse til det sidste vigtige Skridt, tilbragte han hos sin eeneste Søn, Hr. Amtsprovst Kruse i Randers.

Følgende, af ham selv forfattede Gravskrift, der fandtes blandt den Saliges Papirer, bærer Præget af den Aand, der besjelede ham:

*Conduntur tumulo hoc arthritica membra Magistri,
Qui docuit pueros integra lustra novem.*

Munere cedenti tribuit schola præmia grata,

Post meliora dabit gratia sola Dei.

Cajus Ditlevus Petrides cognomine

Kruse

Hæc monumenta senex scripserat ipse sibi.

I, Lectorque eadem Te fata manere memento!

*Fidus sis opere, et præmia grata feres! *)*

VII. Afhændelse af Skolegods.

I disse Annalers forrige Aargang S. 279 ff. ere de Grundfætninger fremstillede, efter hvilke det de lærde Skoler endnu tilhørende Jordegods efterhaanden afhændes, nemlig mod en bestemt aarlig, til Eiendommens Værd svarende, Kornafgift, foruden høieste Kjøbesum i Penge, og Udgif. har allerede haft Leilighed til at anmeldte adskillige Afhændelser af Skolegods, skete efter disse Grundfætninger **), ved hvilke Skolerne tilveiebringes en høiere, og derhos ligesaa varig som

*) Efter en offentlig Anmeldelse af den Afdødes Søn, Hr. Amtsprøvt P. J. Kruse i Randers.

***) S. disse Ann. 1811 2 B. S. 123 — 126. S. 298 ff. 1812 1 H. S. 126.

sikker, Indtægt fra denne Kilde, medens de have at beklage et ubodeligt Tab ved de forhen uden Reservation af nogen aarlig Afgift blot mod en Kjøbesum i Penge til Fæsterne selv eller andre solgte Gaarde og Eiendomme baade i Danmark og Norge *).

Foruden den i forrige Hæfte S. 126 omtalte Jordlod ere endnu i Aaret 1812 nogle flere, de lærde Skoler tilhørende, Jordeiendomme solgte, saaledes som af det Efterfølgende vil sees.

Til Ribe Cathedralskole er henlagt en Gaard i Sædding **) Bye, Guldager Sogn, Ribe Amt, af Hartkorn 5 Edr. 3 Skp. 2 Fdk. 1 Alb., som beboes af tvende Fæstere. Da den eene Part af denne Gaard, hvis Hartkorn er 2 Edr. 5 Skp. 3 Fdk. $1\frac{1}{2}$ Alb., og dens Areal $47\frac{3}{4}$ Tønder Land, der efter Boniteringsberegning er ansat i reduceret Jord til omtrent 7 Edr. Land, var bleven ledig, blev den, i Overensstemmelse med Rescr. af 19 Mai 1810, stillet (tvende Gange) til offentlig Auction mod en aarlig Afgift i Korn, der svarer til 4 Skp. Rug pr. Tønde boniteret Land (altsaa 28 Skpr. Rug) og høieste Kjøbesum i Penge, og der

*) Jvf. disse Annal. 1810 2 B. S. 279 Anm. 1811. 1 B. S. 291 og 1807 1 B. S. 274.

**) Skrides hos Hofman IV. S. 540 Seeden.

hos, da der paa Gaarden hvilede en betydelig aar-
 lig Aftægt til en gammel Kone, med det Vilkaar
 til Kiøberens Fordeel, at den aarlige Kornafgift
 først skulde tage sin Begyndelse, naar Aftægten
 ophørte. Ved en paa saadanne Vilkaar under
 4 Martii d. A. afholdt Auction blev, foruden
 Kornafgiften, 28 Skp. Rug aarlig, samt $2\frac{1}{2}$ Skp.
 Rug, der fremdeles, som hidtil, aarlig skal af
 Gaarden svares til Ribe Domkirke, budet i Kiøbe-
 sum eengang for alle 510 Rd. Dette Bud er ef-
 ter foregaaende Brevvexling med Directionen for
 Universiteterne og de lærde Skoler af det Konge-
 lige Rentekammer indstillet til allerhøieste Bifald,
 og ved allernaadigst Resolution af 7 Sept. appro-
 beret. Ifølge heraf er bemeldte Gaard i Eæd-
 ding Bye overdraget Hans Pedersen Kourfeld til
 Eiendom for Kiøbesum 510 Rd. og mod en aarlig
 Kornafgift til Ribe Cathedralsskole af 28 Skp. Rug,
 foruden de $2\frac{1}{2}$ Skp. Rug, som aarligen svares til
 Ribe Domkirke. At Gaardens Jorder ikkun ere
 middelmaadige og dens Huusbygninger forfaldne,
 maa det især tilskrives, at høiere Bud i Kiøbesum
 ei kunde erholdes. Den aarlige Indtægt af denne
 Halvgaard var hidtil omtrent 5 Skp. Rug, $1\frac{1}{2}$ Ld.
 Byg og 2 Rd. i Penge; den nu tilveiebragte ud-
 giør $3\frac{1}{2}$ Ld. Rug og i Penge 20 Rd. 2 Mk.
 $6\frac{2}{3}$ Sk.

Med Kongelig Resolution af 3 October d. A. er det allernaadigst bifaldt, at i Løb 18 Mk. Emør i Gaarden Duestad, Matrif. No. 44, i Etne Skibrede, Sundhørs Fogderie og Søndre-Bergenhøus Amt, med hvilken Gaard Christian-sands Cathedralskole og det residerende Capellanie sammesteds *) er beneficeret, maa til Eiendom overdrages Johannes Larsen, der er gift med den sidste Leilændings, Jøer Nslaksens Enke, for Kjøbesum 687 Rd. 48 Sk., der strax erlægges, samt med Vilkaar:

1) at af Eiendommen svares en derpaa med første Prioritet bestandig hæstende aarlig Afgift af 7 Rd. $2\frac{1}{8}$ Skp. Havre, der dog ikke leveres in natura, men betales med Penge efter Middeltallet af de hver Betalingstermin foregaaende 10 sidste Aars Capitelstaxter;

2) at Kjøberen udreder alle af Salget flydende Omkostninger;

3) at paa Eiendommen ingensinde maa hæfte Odelsindløsning **).

*) Saaledes nemli, at Skolen deri eier $\frac{2}{3}$ og Capellanet $\frac{1}{3}$.

***) Denne Punct er i Overensstemmelse med Jdn. 5 April 1811 §. 10.

Uf denne Anpart af Gaarden Questad var Skolens og Capellaniets Indtægt hidtil kun 3 Rd. 92 Sk. aarligen.

VIII. Leiligheds Skrifter *).

Om de Foranstaltninger, som i de seenerer Aar ere blevne fœiede ved Kiøbenhavns Cathedralskole til at fremme Sædelighed og Flid blandt Skolens Disciple. Af Dr. Niels Lang Rissen, Professor og Skolens Rector. Første Heste Kiøbenh. 1811. Andet Heste Kiøbenh. 1812. Til sammen 35 S. 4.

Fortsat Beretning om Underviisningen i Nykøbing Cathedralskole, tilligemed nogle Anmærkninger angaaende Methodiken, især i den latinske og den danske Underviisning. Ved Dr. S. N. J. Bloch, Skolens Rector. Mariboe 1811. 59 S. 4.

Bidrag til Beviserne for Gavnligheden af det etymologiske Conjugationssystem's Anvendelse i den græske Sproglære. Første Heste. Ved S. N. J.

*) Forsaavidt de ere komne til Udgiverens Kundskab. De ere alle Indbydelseskrifter i Anledning af offentlige Skole-Examina.

Bloch, Rector ved Nykøbing Cathedralsskole, Ridder af Dannebrog. 39 S. 4.

OPENTRA Græcorum. Prolusio etc. Scripsit Profess. *Benedict. Bendtsen*, Rector Scholæ Fridericiburg. Hauniæ 1812. 29 p. 4.

Meditationes quasdam de ratione, quæ analysis atque synthesis intercedat, propositionum geometricarum triade synthetica methodo tractanda illustrare conatus est *Carolus Ferdinand. Degen*, Reg. Soc. Sc. M. O. et Scholæ Viburg. Rector. Hauniæ 1812. 28 p. 4. c. f.

Forsøg paa en Oversættelse af *Aulus Persius Flaccus's* tredie Satyre. Programma etc. Scripsit *Th. Chr. E. Vithusen*, Scholæ Slaglos. Rectoris vice fungens. Soræ 1812. 15 p. 4.

Christian den Andens Fængsels og Befrielses-Historie. Efter Documenter udarbejdet af *H. Behrmann*, Overlærer ved Roeskilde lærde Skole. Kiøbenh. 1811. 88 S. 8.

Om nogle fremmede Troppers Ophold her i Danmark under Kong Christian den Anden, og deres og Kongens Forhold til hinanden. Efter Documenter udarbejdet ved *H. Behrmann*, Overlærer ved Roeskilde lærde Skole. Kiøbenh. 1812. 36 S. 8.

Et Par Ord om Metoden i Geometrien. Af *H. J. Hansen*, Adjunct ved Ribe Cathedralsskole. Ribe 1812. 20 S. 8.

Comraentatio brevis de arte quadam memoriae, quasi mechanica, studiosæ juventuti utilissima. Edidit *Fr. Chr. Holberg Arentz*, Professor, Rector Scholæ Cathedral. Bergens. et Eques Ord. Dannebrog. Bergis 1812. XXXV p. 8.

Om Diemedet og Vigtigheden af offentlige Skole-Examina, ved Overlærer *S. Kas musen*. Christiania 1812. 7 S. 4.

IX. Blandede Efterretninger.

Med offentlig Auction er den Grund, No. 8 i Skindergaden, paa hvilken forhen Frue Skoles Bygning stod, og som i Aaret 1811 blev til Universitetet mageskiftet *), tilslagen Commissionen for Frue Kirkes Gienopbyggelse for 5 Rd. 2 Mk. pr. □ Alen, hvilket for 1458 □ Al. udgior 7776 Rd. Dette Auctionsbud er under 1 Febr. 1812 af Universitetsdirectionen approberet.

Af de 42 Fierdinger 2 Slaader Jord paa Ringsted Riobstæds Mark, som tilhorte de lærde Skolers Fond, men ved Foreening af 2 Oct. 1810

*) See disse Annal. 1811 2 B. S. 112 ff.

(s. disse Annal. 1811 I B. S. 93 ff.) bleve overdragne bemeldte Ringsted Kjøbstad til Eiendomme paa visse Vilkaar, ere i Aarene 1811 og 1812 18 Fierdinger og 1 Slaade, som fæstledige, bleve bortleiede til nye Fæstere, af hvilke 18 Fierdinger i Slaade de lærde Skolers Fond saaledes nu oppebærer den ved Foreningens §. 3 fastsatte Afgift af 1 Td. Byg pr. Td. Land.

Til Cantoratet ved Roeskilde Domkirke og Skole, hvis faste Indtægter nu ifølge den Kongel. Resolution af 7 Martii 1806 (s. disse Annal. 1806 I B. S. 186) deles mellem Kirken og Skolen, er henlagt Konge Korntienden af Taarnborg Sogn i Sorø Amt. Angaaende bestandig Afgift af denne Eiende er under 21 April 1806 afsluttet en, derefter alernaadigst confirmeret, Forening mellem Roeskilde offentlige Stiftelsers Inspecturer paa den eene, og Taarnborg Sogns Eiendeydere paa den anden Side, ifølge hvilken disse sidst er for bestandig overdraget bemeldte Korntiende mod en aarlig Afgift af $4\frac{1}{2}$ Skp. Byg pr. Td. Hartkorn aarligen, at betale og tilsvare, een for alle og alle for een, paa den Maade og til den Tid, som den Kongl. Indbydelse af 18 Martii 1796 §. 7. fastsætter (for det forløbne Aar inden næste Mars 1 Jan.), samt at

Yderne desforuden selv betale alle kongelige Skatter af Tienden *)

Ved Kiendelse af Tiendecommissionen for Odense og Ruggaards Districter, stadfæstet ved den overordnede Tiendecommissionens Kiendelse af 8 Oct. 1812, er for Klinte Sogn under Skam Herred, Odense Amt, bestemt aarlig Tiendeafgift af Sognet for alle tre Tiender: 131 Edr. $\frac{5}{8}$ Skp. 3 Fdk. Rug; 210 Edr. $\frac{1}{2}$ Skp. 2 Fdk. Byg, 100 Edr. 5 Skp. $3\frac{1}{2}$ Fdk. Havre, at betales med Penge efter Middeltallet af de sidste 10 Aars Capitelstaxt, aarlig inden December Maanedes Udgang. Communitetet i Odense nyder deraf, som Beneficiarius af Kongetienden, en Trediedeel, eller i alt 43 Edr. 7 Skp. 1 Fdk. Rug, 70 Edr. $\frac{1}{2}$ Skp. $\frac{2}{3}$ Fdk. Byg og 33 Edr. 4 Skp. $2\frac{1}{2}$ Fdk. Havre. Sognets tiendeydende Hartkorn er 225 Edr. 1 Skp. 1 Fdk. 1 Alb. Altsaa, naar 2 Edr. Rug og 4 Edr. Havre regnes lige med 3 Edr. Byg, bliver Communitetets Andeel 88 Edr. 1 Skp. $13\frac{5}{8}$ Fdk. Byg eller omtrent 5 Skp. $2\frac{1}{2}$ Fdk. Byg pr. Edr. Hartkorn.

*) Sognets Hartkorn, som i Foreningen ikke er anført, beløber 465 Edr. 1 Skp. 1 Fierdk. $2\frac{1}{2}$ Alb. Denne bestandige Tiendeforening har Udgei for kunnet anmeldes, da den i sin Tid er bleven affluttet uden Deeltagelse af Directionen for de lærde Skoler, og dens Existance først nu er kommen til hans Kundskab.

— Ved Begyndelsen af Skoleaaret 1812 — 1813 (som indtraadde med 1 Oct. 1812) var Disciple- nes Antal i de lærde Skoler, derfra regnede de, som i samme Efteraar vare til Universitetet dimit- terede, omtrent følgende †).

Kiøbenhø. Cathedralskole havde Disciple	180
Helsingørsk lærde Skole	50
Roskilde	39
Frederiksborg	54
Slagelse	10
* Bordingborg Middelskole	16
København Middelskole	29
Nykøbing Cathedralskole	54
Nakskov Middelskole	24
Odense Cathedralskole	82
Nyborg lærde Skole	31
Ribe Cathedralskole	38
Colding lærde Skole	30
Fredericia	15
Aarhus Cathedralskole	65
Kanders lærde Skole	58
Horsens	20
Aalborg Cathedralskole	39
* Viborg	30

†) Ved et Par var Antallet lidg. ei nøie bekiendt, hvorfor han ved disse, der ere mærkede med *, har antaget det, de pleie at have.

Christiania Cathedralsskole havde Disciple	57
Christiansbunds	44
*Bergens	36
*Tronhiems	34

i alt 1033

Disciplenes Antal var saaledes ved sidste Skole-
 kaaars Begyndelse i alt omtrent 1033, hvoraf de
 lærde Skoler i Danmark havde 862 og de i Norge
 171. Af dette Antal udgjorde de Iffestuderende
 omtrent 60.